

Opinie economie & milieu

Vrede kan niet zonder duurzame ontwikkeling

De scheiding die vaak wordt gemaakt tussen conflictbeheersing en milieubescherming is onterecht, meent Frank Mulder. Veel conflicten zouden kunnen worden voorkomen door duurzame ontwikkeling.

Door [Frank Mulder](#)

De afgelopen maand waren 148 landen bijeen op het Wereld Water Forum in Mexico-stad. Hun conclusie: er is een watercrisis. Water is niet alleen oneerlijk verdeeld, maar neemt bovendien door slecht beheer en klimaatverandering af in hoeveelheid en kwaliteit. Een zesde deel van de wereldbevolking heeft niet eens toegang tot veilig drinkwater.

Deze situatie is niet alleen onethisch, maar ook nog eens gevaarlijk, aangezien droogte, slecht waterbeheer en verwoestijning op tientallen plaatsen zouden kunnen leiden tot gevaarlijke conflicten. Tussen etnische groepen bijvoorbeeld, zoals in Kenia. Daar kwam het vorig jaar tot een bloedig treffen tussen de nomadische Masai en de Kikuyu-boeren, omdat de laatsten volgens de Masai te veel water uit de Ewaso Kedong-rivier gebruiken. Hetzelfde gebeurt in Darfur, waar olie- en waterbelangen het land verwoesten.

Corruptie

Sommige doemdenkers voorspellen oorlogen die puur om water gaan, maar **Georg Frerks**, hoogleraar Conflictstudies in Utrecht, is daar niet zo bang voor. „Nee, ik geloof niet zo in die dramatische verhalen”, zegt hij. „Omdat een gemeenschappelijke aanpak echt noodzakelijk is bij water, draagt dat tussen staten vaak juist bij tot vrede. Dat neemt niet weg dat waterproblemen heel vaak bestaande conflicten binnen landen verergeren. Dit wordt nog veel te weinig meegenomen in ons buitenlands beleid.”

Iets breder gesteld: we vergeten de integratie van buitenlands beleid met milieubescherming. Dit geldt niet alleen voor water. Meestal zorgt namelijk niet schaarste, maar overvloed aan grondstoffen voor bloedvergieten. Het Indonesische eiland Kalimantan is al dertig jaar lang het toneel van een strijd tussen de 3 miljoen Dayak aan de ene kant, en houtkapbedrijven en palmolieplantages aan de andere kant. De tropische regenwouden van Borneo behoren tot de grootste ter wereld, maar illegale houtkap, toegestaan door een corrupte regering, maakt hier in hoog tempo een eind aan. De winsten zijn voor de bedrijven, de investeerders en de regeringen. De armoede en de gedwongen verhuizingen zijn voor rekening van de inheemse bevolking. In Kalimantan houdt slechts 4 procent van de bedrijven zich aan de milieuriichtlijnen, meldt het Amerikaanse World Watch Institute.

Over de hele wereld herhaalt dit patroon zich. Of het nu gaat om olie uit Nigeria of Darfur, hardhout uit Liberia, coltan uit Congo of goud uit Papua Nieuw Guinea: de winst is voor de exploitanten en de regering, de schade voor de bevolking. Dat leidt tot conflicten en opstanden. Net als bij water geldt: een einde hieraan is ondenkbaar zonder een duurzaam en rechtvaardig beheer van de grondstoffen.

Korte termijn

Is er dan werkelijk zo'n scheiding tussen milieubescherming en buitenlands beleid? „Ja”, zegt **Ronald Kingham**, directeur van het Institute for Environmental Security in Brussel. „Al hoort Nederland nog bij de voorhoede. Maar ook in Den Haag zal het ministerie van Defensie zich er niet mee bezighouden.” Het probleem ligt niet eens alleen bij Defensie. Ook Economische Zaken en de anderen schuiven milieubescherming graag door naar het bureau van staatssecretaris Van Geel. Kingham: „Het is

misschien niet eens zo dat hun uitgangspunten zo enorm verschillen, maar Economische Zaken voert beleid op basis van de korte termijn, en Milieu doet dat op lange termijn.”

Er is nog een andere verbinding tussen veiligheid en milieu, aldus Kingham: „Klimaatverandering”. Hij wordt hierin gesteund door het toonaangevende Adelphi Research in Berlijn. Dit instituut schat dat 15 miljoen mensen in Bangladesh verdreven zullen worden als de zeespiegel één meter stijgt. „Dat kan op den duur leiden tot sociale en etnische spanningen in vluchtelingengebieden. Op de lange termijn is niet terrorisme het grootste gevaar voor vrede, maar klimaatverandering.”

Illegaal hout

Wie conflicten wil bestrijden, beheersen en voorkomen, zal duurzame ontwikkeling centraal moeten zetten. En dat is mogelijk. Er ontstaan relaties die leiden tot vrede in landen die tot elkaar veroordeeld zijn doordat ze een rivier delen. Het is mogelijk, zelfs in Atjeh, waar de tsunami de strijdende partijen dichterbij elkaar heeft gebracht.

Het betekent ook dat bij ons het verbruik van energie en grondstoffen veel hoger op de agenda moet staan. Volgens PvdA-Kamerlid **Diederik Samson** zoeken we de oplossingen nog te veel in het buitenland. „We kunnen wel een ontwikkelingsproject in Kenia gaan verbeteren en milieuvriendelijk maken – geen gek idee trouwens – maar eigenlijk moeten we eerst het beslag verkleinen dat wij leggen op de grondstoffen. Wij maken het op voor de rest, zo simpel ligt het.”

Er is echt geen gevoel van urgentie, vindt Samson. „Ik zocht pas zelf een tuinstoel met het FSC-keurmerk – dat garandeert dat het geen fout hout is – maar die was niet te krijgen. Hoe kunnen we dan van consumenten verwachten dat ze zich anders gaan gedragen? Ik vind dat de overheid het voortouw moet nemen. In ieder geval de overheid als consument. Waarom gebruikt Rijkswaterstaat nog steeds onduurzaam en illegaal hardhout?”

Volgens Kingham zal juist de consument de eerste stap moeten zetten. Echte veranderingen zullen niet van de overheid komen, verwacht hij: „Als er iets verandert, komt dat niet doordat regeringen ineens wijzer worden, maar doordat consumenten hun gedrag gaan veranderen en bedrijven ter verantwoording gaan roepen.”

De huidige aandacht voor conflictbestrijding in ontwikkelingsgebieden is een goede zaak. Maar als de regering, hulporganisaties, consumenten en bedrijven niet willen dweilen met de kraan open, zullen ze tegelijkertijd moeten kiezen voor duurzame ontwikkeling.

Frank Mulder is freelance journalist en actief bij Time to Turn, een beweging van jongeren die vanuit hun geloof willen kiezen voor een rechtvaardige en duurzame levensstijl.

Dit artikel is verschenen in CV·Koers april 2006

Bron: © 2005 CV·Koers (www.cvkoers.nl)